

На початковому етапі фармацевтичної розробки необхідно визначитися з перспективними видами ЛРС, теоретично обґрунтувавши їх вибір. Родовик лікарський (*Sanguisorba officinalis*, род. *Rosaceae*), офіційною сировиною є кореневища та корені – *Sanguisorbae rhizomata et radices*. Рослина відома ще з давніх часів, знайшла широке застосування не тільки у сибірській, китайській, тибетській народній медицині, а й у традиційній медицині розвинутих країн світу у таких медичних галузях як гінекологія, гастроентерологія, проктологія та стоматологія. ЛРС родовика лікарського містить у своєму складі різні групи біологічно активних речовин, серед яких переважають дубильні речовини, сапоніни, флавоноїди, яким притаманна в'язуча, протимікробна, протизапальна дія. Найчастіше ЛРС родовика лікарського застосовується зовнішньо у рідких лікарських формах – відварах (для полоскань, компресів, спринцювання). Для внутрішнього прийому використовується комплексні фітопрепарати та добавки дієтичні різної фармакологічної дії.

Зважаючи на незначну кількість на фармацевтичному ринку препаратів до складу яких входять родовика кореневища та корені, а також доцільність введення до складу фітозасобів отриманих з ЛРС екстрактів, вважається виправданим проведення досліджень щодо одержання рідкого екстракту родовика, обґрунтування екстрагенту, вибору технології.

Література

1. Присіч К. С. Актуальність одержання рідкого екстракту родовика / К. С. Присіч, Л. І. Шульга // Технологічні та біофармацевтичні аспекти створення лікарських препаратів різної направленості дії : матеріали II міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Харків, 12–13 листоп. 2015 р. – X., 2015. – С. 201.
2. European Pharmacopoeia. – Vol. 1. – 6-th ed. – Strasbourg, France : European Directorate for the Quality of Medicines & HealsCare, 2008 – P. 683–685.

Перспективи вивчення сосни звичайної в медицині та фармації

Пристенська А.В.

Кафедра ботаніки

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

alya.pristenskaya@mail.ru

Родина соснові – Pinaceae – об'єднує 10 родів, близько 250 видів і є найпоширенішою групою як серед класу хвойних, так і серед голонасінних рослин загалом [1]. Зустрічаються соснові практично лише в північній півкулі. В Україні є 10 дикорослих видів з семи родів. Найбільшим за числом видів є рід сосна, що нараховує близько 100 видів, представлених вічнозеленими деревами. У природній

флорі України зростає 6 видів, культивується інтродукованих – близько 40 видів. Найбільш поширеною в Україні з усього різноманіття видів рослин соснових є сосна звичайна (*Pinus sylvestris* L.). Сосна звичайна зростає на Поліссі, в лісостепу, в північній частині степу, утворюючи чисті ліси, або в складі змішаних, головним чином, з дубом [2].

У медичній практиці нашої країни та за кордоном використовують як лікарську сировину без переробки бруньки сосни (*Gemmae Pini*) та багато різних продуктів, які отримують з сосни: терпентинну олію, або скипидар (*Oleum Therebintyinae*), ефірну олію соснову (*Oleum Pini sylvestris*), каніфоль (*Pix liquida Pini*) і активоване вугілля (*Carbo activata*) [3,7].

Бруньки сосни включені у ГФ СРСР XI. Бруньки сосни містять етерну олію до 0,36%, дубильні речовини, гірку речовину пініпкрин, каротин, аскорбінову кислоту, метильні похідні флавоноїдів. До складу етерної олії входять α - і β -пінен, карен, терпінеол, лимонен та інші терпеноїди. Хвоя сосни містить смолу (7–12%), каротин, аскорбінову кислоту до 0,2%, дубильні речовини, до 1% етерної олії, у складі якої є пінен (до 40%), лимонен (до 40%), борнілацетат (до 10%), борнеол, кадинен та інші терпени.

Сосна виявляє сильні фітонцидні властивості, особливо сприятлива її дія на хворих туберкульозом легень. Тому найчастіше лікарні та санаторії для лікування туберкульозних хворих розташовують у соснових борах. Ще стародавній грецький лікар Гіппократ радив хворим на туберкульоз перебування у сосновому лісі.

У сучасній медицині бруньки сосни звичайної в різноманітних галенових препаратах застосовують як відхаркувальний, дезінфікуючий та сечогінний засіб, а в інгаляціях – при запальних захворюваннях верхніх дихальних шляхів, при кольпітах і дисплазії шийки матки (ванночки, спринцювання), включають до складу грудних зборів, ванн при ревматизмі і шкірних захворюваннях [3]. Настій хвої рекомендується для профілактики та лікування цинги. Свіжа хвоя входить до складу протиастматичної мікстури І. І. Траскова. Препарати з бруньок та молодих пагонів сосни звичайної, а також скипидар використовують у гомеопатичній медицині для лікування неврастенії та судом, гломерулонефриту, гострого нефриту, фарингіту, бронхіту, нецукрового діабету та аліментарної кропив'янки [4,5]. Дьоготь має дезінфікуючі та інсектицидні властивості, входить до складу мазе Вількінсона та Вишневецького, а також мазей для лікування екземи, лускатого лишая, корости, псоріазу. Препарат Пінабін, що містить ефірне масло, хвої сосни, застосовують при нирковокам'яній хворобі, для усунення ниркових кольок.

Вітчизняні вчені успішно використали ефірну олію сосни (у сполученні з лавандовою та розмариновою оліями) у комплексному лікуванні вагітних групи ризику щодо розвитку гіпоксії плоду та асфіксії новонароджених [6]. Терапевтична дія ефірних олій в даному разі зумовлена покращанням матково-плацентарного

кровообігу та мікроциркуляції крові, що врешті справило позитивний вплив на стан плоду та новонароджених.

Таким чином, значна сировинна база в Україні, біохімічний склад та різнобічна терапевтична дія сосни звичайної вказує на те, що вона може бути потенційним джерелом нових лікарських засобів та заслуговує на подальші більш глибокі дослідження.

Список літератури

1. Доброчаева Д. Н. Определитель высших растений Украины / Д. Н. Доброчаева, М. И. Котов, Ю. Н. Прокудин [и др.]. – К.: Наук. думка, 1987. – 548 с
2. Лебеда А. П. Рослини-алергени / А. П. Лебеда, В. М. Мінарченко // Фітотерапія в Україні, 1999, № 3-4. – С. 10-12.
3. Лікарські рослини: Енциклопедичний довідник / Під ред. А. М. Гродзинського. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1991. – 544 с.
4. Основы гомеопатической фармации: Учебн. для студ. фармац. специальностей вузов / Тихонов А. И., Тихонова С. А., Ярник Т. Г. [и др.] / Под ред. Тихонова А. И. – Х.: Изд-во НФАУ, Золотые страницы, 2002. – 574 с.
5. Растительные ресурсы России и сопредельных государств: Часть I – семейства Lycopodiaceae – Euphorbiaceae / Доп. к 1-7 томам. – СПб: Мир и семья-95, 1996. – 571 с.
6. Сенчук А. Я. Ароматерапія в комплексному лікуванні вагітних групи ризику щодо розвитку гіпоксії плоду та асфіксії новонародженого / А. Я. Сенчук, А. В. Заболотна // Фітотерапія в реабілітації хворих. Збірн. тез науково-практичної конф., 14 жовтня 2003 р. – К. – С. 30.
7. Чопик В. И. Дикорастущие полезные растения Украины. Справочник / В. И. Чопик, Л. Г. Дудченко, А. Н. Краснова. – К: Наук. Думка. 1983. – 398 с.